

Về Người và Ngựa

Nguyễn Cát Thịnh

“Có những tình bạn không cần lời hoa mỹ. Chỉ cần một ánh nhìn của người, một tiếng hí của ngựa, một mùa đông dài cùng nhau vượt qua, ấm áp.”

Khi cha mẹ ly dị, mẹ gửi tôi về sống với ông bà ngoại vì cuộc đời bà lúc ấy còn nhiều chông chênh. Cha tôi lập gia đình mới với bà Margaret và chuyển đến thị trấn nhỏ Nanton, miền nam Alberta.

Sau khi tốt nghiệp trung học, tôi xin nghỉ một năm để đến sống cùng cha. Bà Margaret hiền lành, tốt bụng, đón tôi nồng hậu. Họ sống trong một căn nhà gỗ nhỏ, sát hàng rào trang trại “**Ngọn Đồi Xanh**” của ông Jack và bà Ellen Harlan. Đó không phải một trang trại giàu có. Không hàng rào sơn trắng, không ngựa thuần chủng đắt tiền. Chỉ có căn nhà hai tầng bạc màu, chuồng ngựa mái tôn đỏ phai, cánh đồng lúa mạch khiêm tốn, và cái ao nhỏ nơi vịt trời vẫn ghé về mỗi độ thu sang.

Tôi nghe câu chuyện này từ bà Margaret và ông Jack, khi còn rất trẻ. Lúc ấy, tôi chưa hiểu thế nào là cô đơn hay mất mát. Tôi chỉ thấy một ông lão tóc trắng sống cùng một con ngựa già, lặng lẽ như cảnh vật quanh họ. Những ngày này, tôi thường cùng cha đi câu cá, chạy bộ, hoặc sang giúp ông Jack vài việc vặt. Có khi chỉ đứng tựa hàng rào, nghe ông kể chuyện ngày xưa.

Ông Jack trạc tuổi cha tôi nhưng hai người gần như trái ngược. Cha tôi gầy, tầm thước, là họa sĩ kiêm văn sĩ. Còn Jack cao lớn, vai rộng, dáng dấp một lực điền cũ. Giờ lưng ông đã còng xuống vì cả đời lao động. Tóc trắng như tuyết.

Thời còn khỏe mạnh, vợ chồng Jack và Ellen từng nuôi ba con ngựa.

- Một con cái màu xám nhạt, hiền và bền sức, Ellen thường cưỡi mỗi sáng.
- Một con đực cao lớn, nóng tính hơn, dùng kéo xe và cày đất.
- Và Max – con nhỏ nhất, đến sau cùng. Max là giống lai Quarter Horse và Draft. Bộ lông nâu sẫm, gần như đen khi trời âm. Trên trán có một vết trắng chạy xuống mũi, như dấu ấn số phận. Đôi mắt nâu to, hiền và sâu – ánh nhìn của một sinh linh hiểu được cảm xúc.

Một chiều hè, Ellen đứng tựa hàng rào, tay che nắng, cười nói:

— Anh xem kìa, Max lúc nào cũng đi sau, nhưng nó không bỏ ai.

Jack chỉ cười. Ông tin rằng con nào đi sau cùng thường là con thông minh, đa cảm.

Khi được chẩn đoán ung thư tuyến tụy giai đoạn cuối, Ellen tàn tạ nhanh chóng. Bà nói với Jack:

— Nếu ngày nào em không còn, anh có thể bán tất cả, nhưng phải giữ lại Max nhé. Em lo cho những ngày ở một mình, chắc anh chỉ còn Max bầu bạn.

Max đứng gần đó, vênh tai. Ellen quay lại vuốt sống mũi, nhìn nó triu mến. Nó hí – rất khẽ. Một thời gian ngắn sau, Ellen qua đời.

Mỗi sáng, Max vẫn đứng ở hàng rào, mắt chớp buồn, nhìn về ngôi nhà gỗ như thể Ellen chưa từng rời đi. Từ ngày vợ mất, Jack sống một mình. Không chó, không mèo. Chỉ còn ngựa và ký ức. Khi sức khỏe yếu dần, ông bán gần hết tài sản, chỉ giữ lại Max – con ngựa ông xem như bạn tri kỷ. Nơi ông gửi gắm những điều không nói thành lời.

Ông nhớ, ngày đầu gặp Max, ông lái chiếc Ford F-150 đồ cũ lên tận một trang trại ở Red Deer. Chú ngựa lông còn xù, chân run run, tiến lại gần, mũi chạm nhẹ vào tay áo khoác len cũ của ông rồi đứng yên, như chờ ông sờ hữu. Jack nhìn vào đôi mắt ấy, khẽ nói:

— Tao không cần nhanh, không cần đẹp. Tao chỉ cần một người bạn thật thà. Được không?

Max hí khẽ. Như trả lời. Từ khoảnh khắc đó, họ đã thuộc về nhau.

•**•

Những năm đầu là quãng thời gian đẹp nhất. Jack dạy Max bằng sự kiên nhẫn của một người cha. Không roi vọt, không quát mắng. Chỉ nói, vuốt ve và chờ đợi. Max học đứng im khi đóng yên. Học đi bên Jack trên con

đường đất đỏ. Học kéo xe trượt khi tuyết dày. Những buổi chiều mát mẻ, Jack thả dây cương để Max tự do phi nước đại. Nó lao đi như gió, bồm tung trong nắng, rồi quay về, thở hổn hển, dụi mũi vào vai ông như khoe thành tích.

Jack cười, tay vuốt mồ hôi trên cổ nó:

— Tao thấy rồi. Nhưng mày không cần chạy xa để tao thương mày đâu, Max.

Giữa họ có những thói quen không cần lời.

Mỗi sáng, khi mặt trời vừa ló qua rặng thông, Max đã đứng chờ bên hàng rào. Jack mang xô yến mạch trộn rỉ mật, đôi khi thêm quả táo đỏ. Ông ngồi trên tảng đá cạnh chuồng, châm điếu thuốc, kể chuyện. Có hôm kể về Ellen, về những mùa đông ông suýt bỏ cuộc, khi tuyết phủ kín mái nhà như muốn nuốt chửng con người. Max lắng nghe. Tai vểnh. Thỉnh thoảng khịt mũi. Khi Jack im lặng quá lâu, nó dụi đầu vào ngực ông – như nhắc:

— Ông còn có Max mà.

•**•

Một đêm bão tuyết, điện mất. Gió giạt như muốn xé mái nhà. Jack thức trắng, quần chăn cũ, ngồi cạnh Max. Con ngựa nằm sát, đầu gối lên đùi ông, hơi thở nóng phả vào áo khoác. Khi trời sáng, tuyết ngừng. Jack nhìn Max, giọng run run:

— Cảm ơn mày đã ở đây. Không có mày... chắc tao không sống nổi.

•**•

Rồi tai nạn xảy ra. Jack ngã từ mái chuồng xuống nền cứng. Gãy xương chậu, nứt xương sườn, tụ máu trong đầu. Trên xe cấp cứu, ông thì thào với bà Margaret:

— Max... đừng để nó đói... làm ơn...

Ông được đưa lên Calgary. Phẫu thuật. Hồi sức. Vật lý trị liệu. Bác sĩ nói ông sẽ không bao giờ đi lại bình thường. Phải chống nạng suốt đời.

Còn Max ở lại trang trại. Một mình.

Ngày đầu, nó đứng ở hàng rào, hí dài khi chiếc xe đỗ không xuất hiện.

Ngày thứ hai, thứ ba, ... nó vẫn đứng. Dù mưa hay tuyết. Đầu cúi thấp. Tai vểnh chờ một âm thanh quen thuộc. Chỉ có gió trả lời.

Max gầy đi. Không vì thiếu ăn. Mà vì không thấy người nó mong chờ.

Những đêm tuyết dày, nó đứng trước chuồng, nhìn căn nhà tối om. Có lúc hí khê, như gọi trong vô vọng:

— Ông đâu rồi?

Margaret vuốt ve nó, thì thầm:

— Mày đợi ông ấy hả, Max? Ông ấy nhớ mày lắm... Ông ấy nhờ tao nói xin lỗi.

Max không hiểu "xin lỗi". Nhưng nó hiểu nỗi đau.

•**•

Đến một ngày, nắng yếu ớt đầu năm. Chiếc xe Hồng Thập Tự dừng trước cổng. Một ông lão tóc bạc trắng, chống nạng, bước xuống. Max đứng sững. Tai dựng thẳng.

Một tiếng hí vang – dài, vỡ òa.

Nó lao về cổng. Bước nhanh.

Jack quỳ xuống tuyết, buông nạng, ôm đầu Max. Nước mắt ú ọt lại:

— Max... Mày đợi tao lâu lắm hả? Tao xin lỗi...

Max đứng yên. Hí khê.

Jack hiểu nó nói: "Ông về rồi. Max không trách."

Dưới nắng nhạt đầu năm, hai sinh mệnh ôm nhau giữa tuyết trắng.

•**•

Những tháng sau, Jack sống chậm lại. Không làm việc nặng. Nhưng sáng nào cũng ra chuồng. Ngồi nhìn Max ăn. Kể chuyện bệnh viện, nỗi sợ cô độc.

— Mỗi đêm tao chỉ mơ thấy mày đứng ở hàng rào. Chính mày đã giữ tao sống.”

Jack xoa đầu Max, thì thầm:

— Mày dạy tao yêu không điều kiện. Dạy tao chờ. Dạy tao tin. Cảm ơn.

Max dụi mũi vào vai ông. Nhẹ. Ấm.

•**•

Rồi Max già.

Rồi Jack yếu.

Một buổi sáng tuyết dày, Max không đứng dậy nữa.

Jack quỳ bên. Ôm cổ bạn. Mắt ngấn lệ:

— Đừng đi trước tao...

Max thở khẽ. Mũi chạm tay ông, như thều thào: “*Max mệt rồi...*”

Max ra đi. Trang trại lặng im.

Họ chôn Max dưới gốc sồi già.

Tấm bia gỗ ghi:

Maximus Harlan

Con ngựa trung thành

Jack sống thêm vài tháng.

Chiều nào cũng ra mộ Max.

— Đợi tao nhé...

Ông ra đi một chiều xuân.

Tay nắm dây cương cũ.

Không được phép chôn chung, Margaret đúc tượng Max đặt cạnh mộ ông.

Trên bia khắc:

Jack Harlan

Người được một con ngựa dạy cách yêu thương

•**•

Xuân qua hoa dại nở,

Hạ đến nắng vàng soi.

Thu tàn lá đỏ rơi,

Đông sang tuyết rơi bời.

Dòng đời vẫn đổi thay,

Harlan's mãi sum vầy.

Margaret kể, có những buổi chiều yên tĩnh, bà thấy gió nhẹ lay cành sồi, như hai linh hồn thì thầm. Bà tin, ở nơi nào đó, Jack và Max đã gặp lại nhau:

Jack đứng ở cuối thiên đường,

Max chạy về với bước chân trẻ trung,

không đau đớn,

không chờ đợi nữa.

Vì tình yêu chân thành không chấm dứt khi hơi thở ngừng.

Nó chỉ chuyển sang hình thức khác –

vĩnh cửu,

lặng lẽ.

•**•

Tôi rời Nanton nhiều năm trước khi họ ra đi. Nhưng hình ảnh cuối cùng tôi mang theo vẫn là một ông lão chống nạng dựa bên hàng rào, và một con ngựa nâu đứng cạnh, cả hai cùng nhìn về con đường đất đỏ.

Câu chuyện này xin khép lại ở đó. Không phải như một kết thúc, mà như một dấu lặng.

Nguyễn Cát Thịnh

Jan. 06, 2026